

A 1390/kultur/velfærd

Behandles i:
Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:
- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21

Kultur- og Uddannelsesudvalget og Velfærdsudvalgets
betænkning over

Medlemsforslag over Medlemsforslag om helse og kultur

1. Kultur- og uddannelsesudvalgets og Velfærdsudvalgets forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget og Velfærdsudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å medvirke til en økt innsats for å styrke den forskningsbaserte kunnskapen om kunsten og kulturens, folkeopplysningens og frivillig sektors betydning for folkehelsen ved at det settes av midler til nordisk samarbeide mellom etablerte miljøer og nettverk på området

å bidra til at det arrangeres en større konferanse innen kultur og helse hvert annet år for å inspirere etablerte og nye aktører innen området, vise fram nye prosjekter og evaluere prosjekter som er gjennomført

å medvirke til at kultur og helse blir et etablert innslag i nasjonale og nordiske utdannelser innenfor helse- og rehabiliteringsutdannelser, innovasjon og innen relevante kunst- og kulturutdannelser

2. Bakgrunn

Nordisk Råd har til behandling et medlemsforslag fra Midtengruppen om kultur og helse (A 1390/kultur). Det ble besluttet å utsette den videre behandlingen av forslaget til etter konferansen "Kultur för livet" ble avholdt (Lund, 3.-5. oktober 2007), slik at erfaringer fra denne konferansen kunne inngå i premissgrunnlaget for behandlingen av medlemsforslaget. På konferansen ble blant annet handlingsplanen "Ny nordisk plattform for kultur og helse" presentert.

Medlemsforslaget ble besluttet behandlet i samarbeid mellom Velfærdsutvalget og Kultur- og uddannelsesutvalget.

Forslaget viser til at frivillig sektor er en sentral ressurs både for videreutvikling av demokratiet og for tilrettelegging for kulturopplevelser og kulturell egenaktivering av innbyggerne. Det brede aktivitetsspektret innen idretts- og friluftsliv, musikk, dans og teater, folkeopplysning og humanitært arbeid m.m., gir i tillegg til sin egenverdi, økt livskvalitet og bedre helse.

I forslaget framholdes det også at den nordiske velferdsmodellen gir alle tilgang til gode og likeverdige helsetjenester uansett økonomi og sosial status. Helsetjenestene krever en stor og stadig økende andel av offentlige budsjetter, samtidig som det er allment kjent at en økt satsing på helsefremmende tiltak vil kunne redusere behovet for behandling av sykdom.

Videre pekes det på at de nordiske landene er preget av liknende levekår, sterke frivillige organisasjoner og et godt utviklet partnerskap mellom det offentlige og det sivile samfunn. Dette gjelder spesielt kulturlivet. Det finnes derfor gode forutsetninger for å overføre erfaringer og utvikle felles strategier for kultur i et fellesnordisk helsefremmende arbeid.

3. Høring

Velferdsutvalget og Kultur- og utdannelsesutvalget arrangerte i fellesskap en høring på medlemsforslaget (A 1390) under januarmøtet i Stockholm 2008. Innledere på høringen var: Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m) og stassekretæren for eldre- og folkehelseområdet, Ragnwi Marcelind (kd), Sverige, forslagsstiller og leder av Midtengruppen i Nordisk Råd, Dagfinn Sundsbø (sp), Norge, professor Gunnar Bjursell, Göteborgs universitet og enhetssjef "Kultur i världen", Christina Gedeborg-Nilsson, representant for region Skåne/Kultur Skåne, Sverige.

Statssekretær Ragnwi Marcelind sa at det er behov for en bevisst bruk av kultur for å fremme helse, f. eks i rehabilitering, og at dette vil bli tatt med i "Folkehälsopropositionen" som den svenske regjeringen har under utarbeidelse. Hun informerte om at det pågår en dialog mellom de frivillige organisasjonene og den svenske regjeringen om prinsipper for samarbeidet. Videre utalte hun at det svenske formannskapet for NMR vil legge opp til at temaet "kultur og helse" diskuteres på de nordiske sosialministerenes (MR-Sosial) møte 2.-3. juni 2008.

Dagfinn Sundsbø (sp), Norge, presenterte medlemsforslaget fra Midtengruppen. Han viste til det paradokset at 99 % av helsebudsjettene går til behandling, mens kun 1 % går til forebygging. Han understreket at deltakelse i kulturliv og frivillige organisasjoner har en egenverdi, men gir også helseeffekter. Videre vektla han at intensjonen med forslaget ikke er at frivillig sektor skal overta offentlige oppgaver innenfor sosial- og helseområdet. Det sentrale er å skape nordisk nytte gjennom erfaringsutveksling.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth orienterte om at Kulturministeren og Aldre- og folkehelseministeren i Sverige hadde uttalt seg sammen om betydningen av en satsning på kultur og helse. Hun informerte om at den svenske regjeringen har satt i gang en større kulturpolitisk utredning som også skal berøre samarbeidet mellom kultur, helse og folkehelse. Avslutningsvis foreslo hun at dette temaet også skulle tas opp på det årlige samrådsmøtet mellom utvalget og de nordiske kulturministrene.

Professor Gunnar Bjursell gjennomgikk den vitenskapelige statusen på området og rapporterte om en sterk økende interesse for temaet bl.a. i form av artikler i fremtredende vitenskapelige tidsskrifter som Nature og Science. Han pekte på at det er to sider/aspekter av kultur og helse: Kultur brukt som terapeutiske metode (behandling), og kultur som forebygging. Han viste til at det var dokumenterte effekter på begge områder.

Nordisk Råd

A 1390/kultur/velfærd

Behandles i:
Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:
- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21

Bjursell mente at det er behov for å styrke grenseoverskridende/flerfaglig forskning innenfor dette temaet, samt at kultur og helse inkluderes i relevante utdanninger. Det vil videre være viktig å prøve ut, tilpasse, og overføre erfaringer som er gjort på dette området. Bjursell redegjorde også for at Kultur og helse har blitt et satsningsområde for Göteborgs universitet hvor det er opprettet et senter for kultur og helse. Over 600 forskere og relevante aktører fra hele Norden er tilknyttet et nettverk om kultur og helse. Det vil videre være viktig med forskning på nordisk nivå om kultur og helse. Nordiska Hälsovårdshögskolan i Göteborg kan spille en viktig rolle i dette.

Enhetssjef "Kultur i vården", Christina Gedeberg-Nilsson, redegjorde for Region Skånes arbeid med kultur og helse. Utgangspunktet er at kultur skal være tilgjengelig for alle. Videre er det også et helseøkonomisk aspekt i satsningen på kultur i helse- og omsorgssektoren. Gjennom sitt arbeid med kultur og helse har Region Skåne sett et behov for nordiske samarbeid og erfaringsutveksling. De arrangerte derfor en konferanse i Lund i oktober 2007 i samarbeid med bl.a. Nordisk kulturfond om kultur og helse. Et viktig resultat av konferansen var utarbeidelsen av "Ny nordisk handlingsplan for kultur og helse" i 8 punkter, (se eget bilag).

4. Utvalgenes synspunkter

Velferds- og Kultur- og utdanningsutvalgene vil tydeliggjøre den nordiske nytten som ligger i et tverrfaglig og tverrvitenskapelig samarbeid innenfor temaet kultur og helse. Målet er at kultur skal være en selvskreven faktor i formuleringen av framtidens politikk innen folkehelse og livskvalitet. Tilførselen av profesjonell og frivillig organisert kunst og kultur er en viktig faktor, særlig med tanke på en økende vektlegging av innhold og livskvalitet i helsesektoren.

Utvalgene viser til "Ny nordisk plattform for kultur og helse", som peker på at det kreves bl.a. nye tiltak for å møte framtidens utfordringer innen folkehelse, livskvalitet og velferd. Utvalgene vil medvirke til at kunsten og kulturen får en betydningsfull rolle i et folkehelseperspektiv, og samtidig at det utformes en politikk der kunst- og kulturopplevelser som fremmer helsen står i fokus.

Utvalgene viser til at medlemsforslaget fra Midtengruppen ønsker at Nordisk ministerråd skal etablere et prosjekt som bidrar til å utvikle en felles nordisk strategi for kultur som helsefremmende tiltak gjennom å:

- samle forskningsbasert kunnskap om kulturens, folkeopplysningens og frivillige sektors betydning for folkehelse.
- stimulere til utprøving av nye tiltak for å nå flere og større målgrupper.
- skape nordiske arenaer for kunnskaps- og erfaringsutveksling for organisasjoner og miljøer som arbeider med kultur som helsefremmende verktøy.
- avsette midler til å gjennomføre tiltakene nevnt over.

Utvalgene peker på at disse forslagene er innarbeidet i utvalgenes nye atsetser i konklusjonen (se pkt. 1 og pkt. 6), som er basert på medlemsforslaget, konferansen i Lund i 2007 og "Nye nordisk plattform for kultur og helse".

Utvalgene mener at arbeidet med kultur og helse ikke bare skal fokusere på frivillighet og frivillig sektor. Det er viktig å anta et bredere perspektiv som fokuserer på sektorovergripende samarbeid. Det er ønskelig å bidra til at kultur og helse blir et likeverdig område for behandling og forebygging også i etablerte helseinstitusjoner og rehabiliteringsinstitusjoner. Samtidig må det skapes møteplasser mellom helsefaglig ansatte i ulike disipliner og nivåer, fagpersoner og institusjoner innen kunst- og kulturom-

Nordisk Råd

A 1390/kultur/velfærd

Behandles i:
Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:
- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21

rådet, og frivillige institusjoner og organisasjoner. Utvalgene mener også at det er essensielt at det fokuseres på forskning, slik at sammenhengen mellom kultur og helse kan dokumenteres og ulike metoder i dette arbeidet kan evalueres. Utvalgene ønsker å bidra til en økt bevissthet og kunnskap om betydningen og virkning av kultur i helsesammenheng.

Nordisk Råd

A 1390/kultur/velfærd

Styrking av forskning- og nettverk på området kultur og helse

På denne bakgrunn foreslår utvalgene at nordisk forskning omkring folkehelse og samfunnsøkonomiske perspektiver og gevinster av tverrfaglig og tverrvitenskapelig satsning på kultur og helse i Norden bør gis prioritet. Dette bør skje i form av støtte til etablerte miljøer og nettverk på området. Utvalgene viser i den forbindelse som eksempler til Nordiska högskolan for folkhälsovetenskap (NHV) og senteret "Kultur och hälsa" ved Universitetet i Göteborg, som har gjort en satsning innenfor dette området, og som allerede har et etablert nettverk mellom forskere og andre relevante aktører.

Behandles i:

Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:

- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21

Koordinering av det nordiske nettverket for kultur og helse

Utvalgene mener at det er nødvendig å etablere en mer permanent samarbeidsplattform for kultur og helse i Nordensom skal ha som formål å skape nordiske arenaer for kunnskaps- og erfaringsutveksling for personer, organisasjoner og miljøer som arbeider med kultur som helsefremmende verktøy. Forslaget om et slikt koordinerende organ var også en del av tidligere nevnt plattform for kultur og helse, og kan blant annet ivareta oppgaver som samarbeidsorgan, koordinere aktiviteter og nye prosjekter, aktivt følge utviklingen på feltet i de nordiske landene, utarbeide en utviklingsarena og databank over "kultur og helse"-prosjekter, etablere en nordisk webmøteplass og arrangere seminarer og konferanser. Samarbeidsorganet bør legges i tilknytning til allerede eksisterende nettverk eller miljøer, og bør ha et nordisk styre med rådgivende sakkyndige medlemmer. Utvalgene noterer at Region Skåne allerede har et etablert arbeid med kultur og helse, og at Region Skåne har stilt seg positiv til midlertidig å påta seg å ivareta denne oppgave inntil det blir etablert en fast organisasjonsstruktur for det nordiske samarbeidet om kultur og helse.

Nordisk konferanse for kultur og helse

Utvalgene foreslår at det arrangeres en større konferanse hvert annet år for å inspirere etablerte og nye aktører innen området, for å vise fram nye prosjekter, og evaluere prosjekter som er gjennomført. Konferansen kan samtidig fungere som en utviklingsarena og være en tverrfagligmøteplass for alle som er engasjert i arbeidet med kultur og helse. En slik møteplass er særlig viktig innen kultur og helse fordi det samler mange aktører som ellers har liten kontaktflate med hverandre i sitt ordinære virke.

Kultur og helse som obligatorisk innslag i nasjonale og nordiske utdannelser

Utvalgene mener at det også må skje en kunnskapsutvikling og en bevisstgjøring av ansatte i helse- og rehabiliteringsinstitusjoner/organisasjoner om helseeffektene som ligger i kunst- og kulturområdet. For å oppnå varige resultater mener utvalgene at det bør tas initiativ at kultur og helse blir et etablert innslag i nasjonale og nordiske utdannelser innenfor helse- og rehabiliteringsutdannelse og innen relevante kunst- og kulturutdannelse.

Et kommunalt pilotprosjekt i nordisk regi

Utvalgene vil gjerne at det tas initiativ til et nordisk kommunalt pilotprosjekt for å prøve nye former for tverrfaglig og tverrvitenskapelig samar-

beid innen kultur og helse. Prosjektet bør omfatte 3-5 sammenliknbare kommuner i Norden som allerede arbeider med temaet kultur og helse.

5. Konklusjon

Kultur- og Uddannelsesudvalget og Velfærdsudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å medvirke til en økt innsats for å styrke den forskningsbaserte kunnskapen om kunsten og kulturens, folkeopplysningens og frivillig sektors betydning for folkehelsen ved at det settes av midler til nordisk samarbeid mellom etablerte miljøer og nettverk på området.

å bidra til at det arrangeres en større konferanse innen kultur og helse hvert annet år for å inspirere etablerte og nye aktører innen området, vise fram nye prosjekter og evaluere prosjekter som er gjennomført

å medvirke til at kultur og helse blir et etablert innslag i nasjonale og nordiske utdannelser innenfor helse- og rehabiliteringsutdannelser, innovasjon og innen relevante kunst- og kulturutdannelser

Haderslev den 25. juni 2008

Kultur- og uddannelsesudvalget:

Bente Dahl (RV), **Næstformand**
Britt Hildeng (A)
Mogens Jensen (S), **Formand**
Josef Motzfeldt (IA)
Heidi Petersen (Tj)

Ragnheidur Rikharðsdóttir (Sj.)
Dagfinn Sundsbø (Sp)
Tommy Tabermann (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)

Nuuk 23. juni 2008

Velferdsudvalget:

Line Barfod (EL)
Jan-Henrik Fredriksen (FrP)
Arja Karhuvaara (saml)
Marianne Kierkemann (m)
Anita Knakkegaard (DF)

Jessica Polfjärd (m)
Göte Wahlström (s), **Næstformand**
Paula Sihto (cent)
Siv Friðleifsdóttir (F), **Formand**
Ib Thomsen (FrP)

Nordisk Råd

A 1390/kultur/velfærd

Behandles i:

Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:

- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21

Medlemsforslag

Nordisk Råd

om kultur og helse

A 1390/kultur/velfærd

(Framlagt av Dagfinn Sundsbø)

Behandles i:
Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Kultur gir helse

Bilag:
- medlemsforslag

I Norden er frivillig sektor en sentral ressurs både for videreutvikling av demokratiet og for tilrettelegging for kulturopplevelser og kulturell egenaktivisering av innbyggerne. Det brede aktivitetsspekteret innen idretts og friluftsliv, musikk, dans og teater, folkeopplysnings- og humanitært arbeid m.m., gir i tillegg til sin egenverdi, økt livskvalitet og bedre helse. Dette er dokumentert i Norden gjennom forskning og erfaring fra ulike kultur- og helseprosjekter de siste årene.

J.nr. 07-00037-21

I den nordiske velferdsmodellen er tilgang på gode og likeverdige helse-tjenester til alle, uavhengig av egen økonomi og sosial status, en grunnleggende rettighet. Helsetjenestene krever en stor og stigende del av offentlige budsjetter. Samtidig er det en allmenn erkjennelse av at økt satsing på helsefremmende tiltak, vil kunne bidra til å redusere behovet for behandling av sykdom. Både for å fremme folkehelsen og for å begrense veksten i helsebudsjettene, er det derfor riktig å satse på kultur som helsefremmende tiltak.

De nordiske landene er preget av like levekår, sterke frivillige organisasjoner og et godt utviklet partnerskap mellom det offentlige og det sivile samfunn. Dette gjelder spesielt kulturlivet. Det ligger derfor godt til rette for å overføre erfaringer og utvikle felles strategier for kultur i et felles-nordisk helsefremmende arbeid.

På bakgrunn av ovenstående foreslår midtengruppen at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å etablere et prosjekt som bidrar til å utvikle en felles nordisk strategi for kultur som helsefremmende tiltak gjennom å:

- samle forskningsbasert kunnskap om kulturens, folkeopplysningens og frivillig sektors betydning for folkehelsen
- stimulere til utprøving av nye tiltak for å nå flere og større målgrupper
- skape nordiske arenaer for kunnskaps- og erfaringsutveksling for organisasjoner og miljøer som arbeider med kultur som helsefremmende verktøy
- avsette midler til å gjennomføre tiltakene nevnt over

Stockholm, 24. april 2006

Mikko Alatalo (cent)
Heli Berg (fp)
Jónína Bjartmarz (F)
Tarja Cronberg (gröna)
Bente Dahl (RV)
Rajja-Liisa Eklöv (Lib)
Joan Erlandsen (V)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Kári P. Højgaard (Sjfl.)
Dagfinn Høybråten (KrF)
Michael Aastrup Jensen (V)
Anne Margrethe Larsen (V)
Kristian Pihl Lorentzen (V)

Pehr Löf (sv)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patrinksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Gabriel Romanus (fp)
Simo Rundgren (cent)
Irene Simonsen (V)
Tuve Skånberg (kd)
Dagfinn Sundsbø (Sp)
Gunilla Tjernberg (kd)
Pekka Vilkkuna (cent)
Augusta Salling (at)

Nordisk Råd

A 1390/kultur/velfærd

Behandles i:
Kultur- og
Uddannelsesudvalget og
Velfærdsudvalget

Bilag:
- medlemsforslag

J.nr. 07-00037-21